

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Planá nad Lužnicí, ČSLA 23, 391 11 Planá nad Lužnicí

Planá nad Lužnicí 22. 9. 2014

čj. UKZUZ 072158/2014

Zpráva č. 18 oblastního odboru PLANÁ NAD LUŽNICÍ o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 25. 8. – 21. 9. 2014

1. Počasí

Koncem srpna se střídalo slunečné počasí se slabým deštěm a ranními teplotami 9-15 °C. V září bylo převážně mlhavo, zataženo, deštivo, ranní teploty se pohybovaly okolo 11 až 13 °C, v deštivých dnech odpolední teploty vystupovaly pouze k 15 °C. Spadlo velké množství srážek (lokálně 100 mm i více) a musely být zastaveny žně (obilí se tak sklízelo i ještě sklízí, až po agrotechnických termínech). Stále trvá lokální velké zamokření pozemků. V týdnu od 15.9. došlo k mírnému zlepšení počasí, noční teploty se pohybovaly kolem 12 °C denní i nad 20 °C. Během sledovaného období bylo pozorováno množství bouřek.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Průběh počasí v období žní byl velmi špatný, časté deště, někde i devastující krupobití, znemožnili zrniny sklídit ve sklizňové vlhkosti a kvalitě. Množitelské zrniny porůstaly, potravinářské obilniny nemají pekařskou kvalitu. Třítýdenní náskok vegetace na počátku jara se propadl na dvoutýdenní skluz s dožínkami na polovinu září. Probíhá sklizeň píce na senáž. Zahájena sklizeň kukuřice na siláž. Obtížně také probíhá sklizeň brambor, orba i setí ozimých řepky a obilovin. V sadech probíhá sklizeň jablek, kterých je v letošním roce nadúroda. Začíná ošetřování a regulace řepky.

V letošním roce byl pozorován výrazný nárůst četnosti zachycených dospělců bázlivce kukuřičného (*Diabrotica virgifera*) v kukuřici oproti předchozím rokům.

První nálety dřepčíka olejkového (*Psylliodes chrysocephalus*) do porostů zaznamenané v Mörickeho miskách byly pozorovány již počátkem září a jejich intenzita velmi brzy vzrostla na silnou. Na některých lokalitách muselo být přistoupeno k opakovaným ošetřením insekticidy.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ – výdrol

Střední výskyt dospělců kříška polního (*Psammotettix alienus*) na výdrolech pšenice byl zaznamenán v okrese Tábor (Řípec, 16.9.), Jindřichův Hradec (Pohoří u Kardašovy Řečice, 18.9.), slabý výskyt v okrese Tábor (Dub u Ratibořských Hor, 16.9.) a Jindřichův Hradec (Pleše, 16.9.).

Pozoruje se pokud možno za slunného bezvětrného počasí, nejlépe v pozdním odpoledni před západem slunce především na řidších prosvětlených místech porostů a výdrolů. U ozimů se preferují širší okraje ze strany, kde byly ozimy v předchozím roce. Kontroluje se množství dospělců kříska polního na 100 smyků. Kritické číslo je 3-7 dospělců na 100 smyků.

Na lokalitách s každoročním škodlivým výskytem je možné provést insekticidní moření osiva ozimů. Podzimní ošetření insekticidy se provede podle intenzity výskytu WDV v předchozím roce, podle výskytu na výdrolech a v závislosti na průběhu počasí a termínu setí, respektive vzcházení. U časně setých porostů a za teplého, suchého podzimu je vyšší pravděpodobnost přenosu WDV. V letech s dlouhým, teplým podzimem je třeba u časně setých porostů ošetření opakovat. Ošetření postřikem se provádí na podzim ve fázi 1-3 listů.

KUKUŘICE (RF 85-89 BBCH)

Porosty jsou v rozmezí fáze voskové (silážní) zralosti, zrna žlutavá až žlutá, těstovitá konzistence, asi 55 % sušiny zrna do fáze plné zralosti, zrna ztvrdlá a lesklá, asi 75 % sušiny v zrnu.

Slabý výskyt **bílporučové hniloby obilek kukuřice (*Giberella spp.*)** pozorován v okrese Třebíč (Horní Újezd u Třebíče, 18.9., Račovice, 8.9., Stařeč, 5.9., Vacenovice, 3.9., Lesonice, 3.9.)

Slabý výskyt **obecné snětivosti kukuřice (*Ustilago maydis*)** na latách kukuřice byl zaznamenán v okrese Třebíč (Rapotice, 15.9., Pyšel, 8.9., Račovice, 8.9., Střížov u Třebíče, 8.9., Opatov na Moravě, 3.9., Lesonice, 3.9., Štěpánovice u Jaroměřic, 1.9.), Písek (Radobyte, 15.9.) Pelhřimov (Starý Pelhřimov, 11.9.), Tábor (Chlebov, 15.9.) a Jindřichův Hradec (Pleše, 16.9.).

Preventivní ochrana spočívá v kvalitní orbě po sklizni, střídání plodin, vyrovnané výživě, přiměřené hustotě porostu, omezení mechanického poškození rostlin a chemické ochraně proti bzunce ječné (infekce do zraněných míst). Vzhledem k biologii patogenu nelze využít moření osiva. Není registrován žádný fungicid.

Silný výskyt dospělců **bázlivce kukuřičného (*Diabrotica virgifera*)** zaznamenán v okrese Tábor (Soběslav, 10.9., Kladruby, 15.9.), Jihlava (Vápovice, 18.9., Otín nad Jihlavou, 15.9.), České Budějovice (Chotýčany, 17.9.), Pelhřimov (Starý Pelhřimov, 16.9., Nová Buková, 5.9.), Třebíč (Rapotice, 15.9., Nárameč, 10.9.), Jindřichův Hradec (Lipovka, 12.9.), střední výskyt v okrese Strakonice (Kbelnice, 15.9.), Písek (Radobyte, 12.9.), Jindřichův Hradec (Rodvínov, 11.9.), České Budějovice (Bohunice nad Vltavou, 17.9.), slabý výskyt v okrese České Budějovice (Velešín, 17.9.), Třebíč (Chroustov u Třebeň, 4.9., Horní Újezd u Třebíče, 18.9., Střížov u Třebíče, 1.9., Předín, 3.9., Štěpánovice u Jaroměřic nad Rokytnou, 1.9.), Strakonice (Mačkov, 15.9.), Tábor (Hodonice u Bechyně, 15.9.).

Pozorování se provádí v porostech všech typů kukuřic, přednostně na pozemcích osetých kukuřicí i v předchozím roce nebo s výskytem plevelných rostlin – výdrolu kukuřice v následné plodině v předchozím roce, nebo na pozemcích se zkráceným osevním postupem. Monitoring výskytu dospělců na lepových deskách se provádí minimálně jednou týdně v období od 20. června do poloviny října.

Chemická ochrana proti larvám se doporučuje při hodnotě 35 a více dospělců v průměru na jeden lapák za 14 dnů v předchozím roce. Aplikují se insekticidní mořidla nebo půdní insekticidy při setí nebo v době líhnutí larev.

Doporučený termín prvního ošetření proti dospělcům v oblasti kontinuálního šíření na pozemcích s opakovaným pěstováním kukuřice nastává v období dvou až tří týdnů po zjištění prvního jedince ve feromonových lapácích, překračujícím práh škodlivosti, který je stanoven na 35 a více dospělců v průměru na jeden lapák za 14 dnů.

Slabý výskyt poškození rostlin **zavíječem kukuřičným (*Ostrinia nubilalis*)** zachycen v okrese Jindřichův Hradec (Pleše, 16.9.), Písek (Radobyte, 12.9.), Prachatice (Olšovice, 11.9., Šipoun, 11.9.), Třebíč (Pyšel, 8.9., Vladislav, 8.9., Stařeč, 5.9., Chroustov u Třebonic, 4.9., Lesonice, 3.9.).

Preventivní metodou ochrany je dodržování osevního postupu (nepěstovat kukuřici po kukuřici) a hluboká orba.

Účinnost chemické a biologické ochrany je závislá na přesné signalizaci výskytu dospělců v porostu kukuřice. Výsledky monitoringu letové aktivity pomocí světelných lapačů jsou pravidelně aktualizovány na webových stránkách ÚKZÚZ: <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/skodlive-organismy/nalety-skudcu-do-svetelných-lapacu.html>

Optimální termín chemického ošetření nastává v době, kdy se z prvních nakladených snůšek začínají líhnout housenky, tj. když ve vajíčkách prosvítá tvar housenky s tmavě pigmentovanou hlavou.

Slabý výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** pozorován v okrese Tábor (Kladruby, 15.9.).

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 12-15 BBCH)

Brzy seté porosty řepky měly dobré vláhové i klimatické podmínky pro vzcházení a růst. Nacházejí se v růstových fázích od 2. do 5. pravého listu.

První výskyty **fomového černání stonku (*Leptosphaeria maculans*)** byly pozorovány v okrese Třebíč (Slavice, Sudice u Náměště nad Oslavou, Březník, vše 17.9.).

Pozorování fomového černání stonku řepky se provádí při průchodu porostem v RF 15-26 na listech dvaceti rostlin (na deseti místech vždy na 2 za sebou rostoucích rostlinách). Z každé rostliny se hodnotí 2 listy, přednostně se vybírají listy s příznaky napadení. Práh škodlivosti je 5-25 % listů.

Preventivní ochrana spočívá v nákupu zdravého osiva, minimálně 3letý osevní postup. Ochranu vzcházejících rostlin zajišťuje moření osiva. Fungicidní postřik je možné provést ve dvou termínech. Optimálním je podzimní ošetření ve fázi 14-18 BBCH (4. až 6. pravý list). Časně jarní ošetření může snížit celkové napadení a zpomalit průběh infekce, ale nezničí již infekce, které vznikly na podzim.

Byly pozorovány první výskyty slimáčků se slabou intenzitou, **slimáček síťkovaný (*Deroceras reticulatum*)** a **slimáček polní (*Deroceras agreste*)** v okresech Tábor (Želeč u Tábora, 3.9., Řípec, 3.9.) a Pelhřimov (Lipice, 27.8.).

K opatřením, která redukuje výskyty slimáků a plzáků patří likvidace posklizňových zbytků, výdrolu a plevelů. Redukce zpracování a hrudovitost půdy podporují vzrůst populace, protože vytvářejí vhodné úkryty a podmínky pro kladení vajíček. Způsob chemické ochrany se volí podle zjištěné hustoty napadení na okrajové, pásové a celoplošné. Po zjištění výskytu je vhodné aplikovat moluskocid do řádků při setí nebo 2-3 dny pře vzejitím. Hraniční teploty pro použití přípravku jsou 9-16 °C. Zjišťuje se počet jedinců na jednu past a den (past 50 × 50 cm). Práh škodlivosti představují 3 jedinci na 1 past a 1 den.

První nálety **dřepčíka olejového (*Psylliodes chrysocephalus*)** do porostů zaznamenané v Mörickeho miskách byly pozorovány již počátkem září a jejich intenzita velmi brzy vzrostla na silnou. Na některých lokalitách muselo být přistoupeno k opakovaným ošetřením insekticidy.

První výskyty v okresech: Tábor (Sudoměřice u Bechyně, 1.9., Pořín, 4.9.), Třebíč (Stropěšín, 4.9.). Silné výskyty pozorovány v okresech: Pelhřimov (Lipice, 4.9., Jetřichovec, 9.9., Útěchovice pod Stražištěm, 17.9.), Tábor (Řípec, 5.9.), střední výskyt v okrese

Jindřichův Hradec (Matná, 11.9.), slabé výskyty v okresech: Třebíč (Sudice u Náměště nad Oslavou, 5.9., Ocmanice, 8.9., Slavičky, 15.9., Naloučany, 15.9., Slavice, 17.9., Kramolín, 17.9., Březník, 17.9.), Tábor (Želeč u Tábora, 9.9., Skřýchov u Malšic, 16.9.), Jindřichův Hradec (Deštná u Jindřichova Hradce, 12.9.).

Zjišťuje se počet dospělců na 1 m řádku na podzim. Pro monitoring letové aktivity dospělců se využívají Mörickeho misky nebo žluté lepové desky.

Chemická ochrana se provádí aplikací insekticidů proti dospělcům. Ošetření se na podzim doporučuje při výskytu 1 brouk na 1 m řádku. Ošetření na dospělé se provádí dříve, než dojde k vykladení vajíček. Povolené přípravky na ochranu rostlin najdete v Registru přípravků na ochranu rostlin na webových stránkách ÚKZÚZ nebo [Vyhledávání v registru přípravků](#)

Obrázek 1- Porost v okrese Pelhřimov po 48 hodinách po ošetření přípravkem proti dřepčíku olejkovému.
Foto: Dana Adamcová

První výskyt housenic pílatky řepkové (*Athalia rosae*) se střední intenzitou byl pozorován v okrese Třebíč (Ocmanice a Naloučany, 15.9.), slabé výskyty v okrese Třebíč (Slavice, Sudice u Náměště nad Oslavou, Kramolín a Březník, vše 17.9.).

Výskyt housenic na padesáti rostlinách při průchodu porostem se pozoruje v růstové fázi po vytvoření listové růžice.

Nepřímá ochrana: likvidace brukvovitých plevelů a posklizňových zbytků. Kritické číslo je 1 a více housenic průměrně na jednu rostlinu. Obvykle stačí ošetření v ohniscích výskytu od vzejití do konce října.

OKOPANINY

BRAMBORY (RF 99 BBCH)

Hlízy odloučené od stonků.

Pozorování komplexu skládkových chorob se provádí na hlízách v období sklizně.

Slabý výskyt bakteriálního černání stonku (*Erwinia carotovora*) na hlízách byl pozorován v okrese Pelhřimov (Syrov, 10.9.).

Kontrola napadení hlíz se provádí 21 dní a následně 2 měsíce po sklizni na 100 hlízách.

Preventivním opatřením je zdravá sadba a narašení nebo naklíčení sadby, aby porost rychle vzešel a klíčky byly méně ohrožené infekcí. Infekci lze také omezit zabráněním mechanického poškození hlíz.

Slabý výskyt plísně bramboru (*Phytophthora infestans*) na hlízách byl pozorován v okrese Tábor (Oblajovice, 15.9.), Jindřichův Hradec (Kardašova Řečice, 18.9.).

Kontrola napadení hlíz se provádí 21 dní po sklizni na 100 hlízách.

Preventivním opatřením je ukončení vegetace zničením natě chemicky - desikací, případně mechanicky – rozbitím. Tímto zásahem se odstraňuje zdroj infekce pro hlízy.

Slabý výskyt aktinobakteriální obecné strupovitosti bramboru (*Streptomyces scabiei*) v okrese Pelhřimov (Hořepník, 27.8., Radějov u Buřenic, 27.8., Syrov, 10.9.).

Kontrola napadení hlíz se provádí v době sklizně na 100 hlízách.

Ochrana spočívá ve výběru vhodné odrůdy a optimální agrotechnice.

V okrese Pelhřimov (Hořepník, 27.8., Radějov u Buřenic, 27.8.) a Tábor (Oblajovice, 15.9.) byl na hlízách zjištěn slabý výskyt vločkovitosti hlíz bramboru (*Thanatephorus cucumeris*).

Kontrola napadení hlíz se provádí v době sklizně na 100 hlízách.

Chemická ochrana: moření sadbových hlíz.

PÍCNINY

JETEL LUČNÍ

Slabý výskyt hraboše polního (*Microtus arvalis*) byl pozorován v okrese Písek (Cerhonice, 19.9.), Pelhřimov (Vyklantice, 17.9.).

Pozorování hrabošů se provádí u víceletých pícnin v porostech o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace a po druhé seči jetelovin.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10 krát.

Chemické ošetření porostu se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 200 a více užívaných nor na 1 ha.

OVOCNÉ DŘEVINY

Jádroviny

JABLOŇ (RF 81-87 BBCH)

Jabloně jsou ve fázi počátku zrání, vývoj odrůdově specifického zbarvení plodu, do fáze sklizňové zralosti.

Slabý výskyt **moniliové hniloby jablek (*Monilinia fructigena*)** pozorován v okrese České Budějovice (Hosín, 15.9.).

Slabý výskyt **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** pozorován v okrese Prachatice (Krtely, 31.7.).

Včasné a opakované mechanické odstraňování primárně napadených částí stromů („pomoučené“ listové a květní růžice) omezí sekundární šíření padlí. Chemická ochrana vyžaduje pravidelná fungicidní ošetření v intervalu 7-10 dnů od fenofáze BBCH 56-57 (stadium růžového poupěte) až do poloviny července.

Střední výskyt **strupovitosti jabloní (*Venturia inaequalis*)** na plodech byl pozorován v okrese České Budějovice (Hosín, 15.9.), slabé výskyty v okresech Prachatice (Krtely, 16.9.) a Třebíč (Jaroměřice nad Rokytnou, 16.9.).

Slabý výskyt samců **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** byl sledován v okrese Prachatice (Krtely, 8.9.), Tábor (Broučkova Lhota, 26.8.), Třebíč (Jaroměřice nad Rokytnou, 9.9.), České Budějovice (Hosín, 15.9.).

Slabý výskyt samců **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** sledován v okrese Prachatice (Krtely, 8.9.), Třebíč (Jaroměřice nad Rokytnou, 16.9.).

Slabý výskyt **obaleče růžového (*Archips rosana*)** byl zaznamenán v okrese Třebíč (Jaroměřice nad Rokytnou, 9.9.), Prachatice (Krtely, 2.9.).

Slabý výskyt samců **obaleče zahradního (*Archips podanus*)** zaznamenán v okrese Prachatice (Krtely, 2.9.) Třebíč (Jaroměřice nad Rokytnou, 9.9.).

Slabý výskyt samců **obaleče zimolézového (*Adoxophyes orana*)** pozorován v okrese Třebíč (Jaroměřice nad Rokytnou, 3.9.).

Slabý výskyt samců **obaleče pupenového (*Spilonota ocellana*)** zachycen v okrese Třebíč (Jaroměřice nad Rokytnou, 9.9.).

Sledování letu imag do feromonových lapáků se provádí 2x týdně od 10.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Ošetření je třeba zahájit 7-8 dní po vrcholu letu první nebo druhé generace. Proti první generaci se ošetřuje jen při malé násadě květenství, nebo při mimořádně silném výskytu motýlů ve feromonovém lapači. Ošetření proti druhé generaci je účelné pokud se ve feromonovém lapači zjistí při dvou až tří denním intervalu 8-10 dospělců v průměru na jeden lapač. Trvá-li let motýlů delší dobu, je možno ošetření zopakovat s přihlédnutím k délce doby účinnosti použitého insekticidu.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 89 BBCH)

Stromy slivoní jsou ve fázi konzumní zralosti, plody mají typickou chuť a optimální pevnost

Poslední nálet samců **obaleče švestkového (Cydia funebrana)** se slabou intenzitou byl zjištěn v okrese Třebíč (Sudice u Náměště nad Oslavou, 17.9.), Tábor (Broučková Lhota, 26.8.).

Poslední slabý nálet samců **obaleče východního (Grapholita molesta)** do feromonového lapače byl zjištěn v okrese Třebíč (Sudice u Náměště nad Oslavou, 5.9.).

Sledování letu dospělců obaleče švestkového a obaleče východního do feromonových lapačů se provádí 2 x týdně od 1.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Dospělci létají ve dvou vlnách. Proti první generaci je třeba zasahovat jen v případě nízké násady plodů. Proti druhé generaci se doporučuje aplikovat registrované insekticidy za týden po vrcholu letu samců do feromonových lapáků, nebo při zjištění dvou a více vajíček na 100 náhodně odebraných plodech.

Za oblastní odbor zpracovali: Ing. Pavla Fialová a Lukáš Čech